* * *

Ніч... а човен — як срібний птах!..
(Що слова, коли серце повне!)
...Не спіши, не лети по сяйних світах,
Мій малий ненадійний човне!
І над нами, й під нами горять світи...
І внизу, і вгорі глибини...
О, який же прекрасний ти,
Світе єдиний!

* * *

Як все живе, течуть піски пустелі.
Їх тихий шелест, як і плеск води,
Чарує душу... Мрійнику, гляди! —
Найкраще чути їх з-під стелі.
Тож не пакуй валізок! Мап не руш!
Умій закрити очі і чекати,—
Може, й твоя з тих багатющих душ,
Що вміють всесвіт слухати з кімнати.

* * *

Блакитний безум! Море підо мною
І небеса — куди не подивись!
І вже душа не хоче буть земною,
Закохана у несказанну вись!
Злітай, душе! І, мов нове світило,
Осяй глибини і простори ці!
І серед них... своє ж маленьке тіло
З бедекером в руці!

* * *

Прекрасен світ вночі.
Безформний.Безвиразний.Смерті ложе.
...Мовчи й мовчи!
Хто й що сказати може?
Всю порожнечу потойбічних сфер,
Ввесь безмір світотвору невеличкий,
Хіба не вичерпано їх тепер

Підручником для семерічки,
Воїстину прекрасний світ вночі!
* * *
В.Підмогильному
Стала ніч над горами.Затока
В безгомінні сірім пригаса...
Лиш одна зоря,бліда й висока,
Маревні вказує небеса...
Час спокою...а душа в тривозі...
О, дитя налякане й слабе!
В тиші цій, що стане на порозі,
Страшно їй підслухати себе!
* * *
Перегорни дві-три сторінки в гіді —
Зникає море, і думкам устріть,
Немов огнем розтопленої міді,
На заході пустеля майорить...
Там царство Сетове. Не важся далі
Ти, велелюдства городського син!
А то натрусить золотий хамсин
Тобі піску за ремінці сандалій.
* * *
Вирує море. Кожен дальший вал
Усе страшніша підіймає прірва...
Весь хаос вод цей невгавущий шквал
З безодні супокою вирвав!
І дивно знать, що десь на глибині,
Усе незмінне, непорушне навіть,
І лиш дельфін в принишклім табуні
Своє маля напучує і бавить!
О, хаосе, я пізнаю тебе!
* * *
Морський орел, шугаючи все вище,
З очей зникає. Море й самота
Ідуть на нас. Усе лютіше свище

Холодна бора. Пінява й крута
Вирує хвиля. Падаючи скісно,
Вона кренить розхитаний баркас,-
Тоді глибінь підводиться на нас,
І серцю в грудях холодно і тісно!
І очі прагнуть знову хоч на мить
Того орла узріти тінь знайому...
О мудрокрилий! Він летить
Додому.
* * *
У кипінь хвиль занурюючи носа,
Фелюка рветься з якоря. Пора! —
І раптом спів похмільного матроса
На сірій шхуні поруч; дітвора,
Що, попускавши з молу ноженята,
Бичків пантрує; місто і над ним
Зелені гори — все даліє! Свята
Очам якого! Поривом одним
Відкрито вам, розважному й земному,
Усю блакить, всю безвість, всі вітри!
...І коштує це вам від сили три
Карбованці — рибалці мовчазному...
* * *
Тепер на півночі горять сніги...
Струнке на півночі біжать олені...
І, знак північної снаги,
Високі заграви студені
Сліпучо міняться...
Повій
В остиле серце, Аквілоне! —
Я зрозумію голос твій,
Бо кров, млявіючи, холоне;
Бо нижче й нижче никне голова,
Як буйність барв байдужий зір зустріне;
І все частіш пустиня снігова

Мені ввижається...
Вітай, пустине!
* * *
Під вітром згинаючи лінії прості,
повис нерухомий за вікнами дощ...
Кімната... який необмежений простір!
Квадрати паркету — яких іще площ?..
Вдивися в цю сутінь, навколо розлиту;
уяву, як брови, докупи стягни, —
чотири краї невідомого світу —
це тільки кімнати чотири стіни.
Тож мандрам душі не давайсь на поталу! —
і час заощаджуй, і рух економ!
... Помалу
сотається дощ за вікном...
* * *
Дві паралелі, два меридіани —
І от квадрат. Живи! Твори! Вмирай!
Тут тверді тінь. Тут трепетний і тьмяний,
Замкнувся світ. Тут — Тігр, Євфрат і Рай.
Настане час, — і ти обрящеш Єву...
Час промине, — і мир утратиш ти...
І переступиш грань (уявну чи чуттєву)
Якоїсь довготи чи широти.
І буде знову: два меридіани,
Дві паралелі — квадратовий рай.
І тверді тінь... І, трепетний та тьмяний,
Безсмертний світ... Живи! Твори! Вмирай!
* * *
Там, унизу, і море, і сади,
А тут на скелі, тільки камінь голий...
Кора землі затверднула відколи,
Може, ніхто не заблукав сюди!
Благоговій! Сядь нишком — і сиди!
Бо зайвий звук, найменший кожен порух —

І заметe усі твої сліди
Легкий, як час, тисячолітній порох!
І буде знову так, мов ти й не був, —
Тільки граніт гарячий та строкатий...
Навіть недокурка того не відшукати
Що ти — у захваті — на прискалку забув!
* * *
Линяють фарби... Нишкнуть голоси...
І душі тихнуть... Зрозумій. Не ремствуй.
І тишу цю в собі носи
Як дар і величі й нікчемству.
Живи і далі лежнем чи в труді.
Ніяк не йди, чи в ногу йди з добою, —
Лиш уникай лишатися тоді
На самоті з собою!
* * *
Стережися неба нічного!
Порожнечі його німій
Мало зору твого, і много —
Якщо душу відкриєш їй!
Зачарує. Приспить. Зруйнує.
Звідки?.. Нащо?.. Навік... Кудись..
...І м'ятеться, м'ятеться всує
Твій бентежний дух...
Стережись!
* * *
Вікно в садок, тож пахощі зела
Присмачують мені пригірклість ліків...
— Скажи, недуго, де ти сил взяла
Маленькі радощі роздмухати в великі?
Чи викриває твій упертий жар
Одну з химер прехитрої натури, —
І повнота життя лиш спільний дар
Фармакопеї і температури?
* * *

Каменя один приділ — лежати!
Вітрові один закон — лети!
Тільки я поставлений питати
Як не цілі, то бодай мети…
Та хоч як — в лиця свойого поті —
Зважу міру явищ і подій,
Камінь той лежатиме і потім,
Вітер той летітиме й тоді.
* * *
Що серця рано дізнані утіхи!
Що думки пізно зважений тягар!
Минулося! Живи німий і тихий…
Пригадуючи, мар…
Оце й усе, що дні тобі лишили:
Утома, зморшки та старі листи.
…Ах, досвіде, розраднику немилий.
Навіть запізнений — завжди дочасний ти!
* * *
Що не збулось? І от пливуть літа…
І тихне сум… і серце холодіє…
Вітай, вітай,
Остання безнадіє!
Я ждав, я знав, що прийдеш ти! — і ось:
Все як було; сивіє лиш волосся…
Що ж не збулось?
— Усе давно збулося!
* * *
По той бік пристрасті народжується
ніжність.
О, спрага вуст! Гарячий поклик тіл!
Воістину прекрасен їх приділ —
По той бік пристрасті навіювати ніжність.
Чого ж ти ждеш? Лишилося так мало!
Розкрий обійми, наче помах крил —
Лети й лети! Це ж те, що статись мало…

По той бік пристрасті байдужості приділ.

* * *

Що менше слів, то висловитись легше.
Горни, поете, їх замети цілі!
Гасай у колесі своєму, векше...
Ах, марний біг! Ах, марний труд без цілі!
Що висловиш? Чужої голови
Про людське серце домисли готові?
Сум світовий
В масштабі повітовім?
Твори!
Твори!

* * *

День відшумів. Померкли в далині
гір снігових блідо-рожеві перса...
Базар безлюдіє. Давно пора й мені
З крамнички затхлої цього старого перса,
Від чару цих побляклих килимів...
Що, коли б я чи інший хто зумів
Такої простоти, і пишности такої
В рядках своїх віршових досягти?
...багато б ти
Чудес тоді... накоїв!

* * *

Вечоріє. Мла стає на морі...
Тихше б'ється хвиля в береги...
Гаснуть звуки. В їх безладнім хорі
Ще чутніша тиша навкруги.
О провіснице німої ночі,
В присмерковій явлена добі!
Хто з живих до тебе не охочий.
Подих вічний чуючи в тобі?
Ринь же, звуки гасячи вечірні,
На принишклу землю звідтіля,
Де в безодні вічності безмірній

Світотвору тиша вигримля!

* * *

Тут пишний храм стояв колись, а нині
Серед піском занесених руїн,
Старе шатро нап'явши, бедуїн
Куняє в спеку... Хмар високих тіні
Пісок мережать...
Ні дерев, ні гір.
Пантрують тиші два старі верблюди...
Та, даючи дитині висхлі груди,
Співає бедуїнка, тоскний зір
Втопивши в даль німого краєвиду,
Під небо те, що їй лишив гяур,
Понад піски, де не лишили й сліду
Кілька держав, народів і культур.

* * *

Мишвою, тліном і сновійним чимось
Тхне в цих обдертих стінах... Час настав —
І от палац зруйновано. Учімось,
Як будувати!
Із вікна на став
Препишний вигляд... Сядь на підвіконні
І уяви, — тут виведуть нові,
Міцніші стіни, мабуть що бетонні,
І доведеться кинути сові
Своє горище...
Буде чисто, світло...
На стінах спектри дорогих картин...
Важкі драпрі... І все, що вже набридло.
...Мишва і тлін...

* * *

Сірі вулиці... Тихі кури...
(Впорядкуй згадки, впорядкуй!)
Візник, бородань похмурий,
Куняє на передку...

Ось і він (як з повісті взятий!).
З мезоніном домок в садку...
Любистку пахощі й м'яти...
(Впорядкуй згадки, впорядкуй!)
Ми приїхали... Ах, ми — вдома!
Пес Трезор нам руки лизне...
...Яка тишина знайома!
Мовчання яке грізне!
Ах, ці вулиці! Ах, ці кури!..
(Впорядкуй думки, впорядкуй!)
Може краще: візник похмурий
Хай куняє на передку?..
Хай плуганяться котенята...
Хай зникає домок в садку...
Любисток і рута-м'ята...
(Впорядкуй чуття, впорядкуй!)
* * *
Минають дні... Минають літа...
Серце змінам відкрите...
І сум не такий, і радість не та...
...Гай-гай, Геракліте!
Ах, мудрість цитатна — мудрість гірка!
Вона не горами двига!
...Чого ж ти ждеш? Мерщій до бюрка:
Там — книга.
Гортай, гортай, гортай сторінки
Давним-давно пожовтілі!
...Ти ж був молодий... Ти був стрункий...
Сила буяла в тілі...
Але ж пливуть, минають літа...
Час і горами двига.
...І сум не такий, і радість не та...
І тільки незмінна книга!
* * *
Я натомився вічно знати

В собі самому — двійника...
Душе! Обридлива яка ти!
І непримирлива яка!
Я марно злагоди чи згоди
З тобою сподівавсь дійти,—
Як тінь, недомисел природи,
Мене перекривляєш ти!
І що ясніший я, то мушу
Усе темнішу тінь тягти...
Душе (якщо я маю душу),
Яка непереможна ти!
* * *
Душе моя! Ти знов стоїш на грані...
А далі — мандрів марево бліде...
А де ж твій затишок? Віконні де герані?
Сон пообідній де?
Зваж! Не хапайсь! Збагни найбільшу міру
Утоми й виснаги в дорозі... Самоту
І куряву суху і сіру —
Мандрівницьку супутницю оту!
А тут дивися: затишок... герані...
Енциклопедія напохваті, — мандруй!
(Щоб знов не стала ти, бува, на грані,
Що починає мандри і... хандру...)
Душе моя! Ти знов стоїш на грані!
* * *
Даремно шукаю розради
Під сінню твоєю, природо!
Твої голоси невмирущі —
І шум молодої діброви,
І степу ранкового шепіт,
І гуркіт правічного моря —
Уже не здолають, як перше,
Той голос на мить заглушити,
Що в серці своєму вчуваю!

Як свідок уже неуважний,
Як гість, що давно загостився,
Не раз уже чуване чую...
І тільки той голос суворий,
Що в серці своїм наслухаю,
Що й чути його не хотів би,
Мені одинока розрада!
* * *
Знесилений, німий, бездушний майже
Я впав тобі до ніг... Збагни — і тям.
Ти переміг. Ти подолав. Так дай же
Уславити поразку небуттям!
Рази мене, одчаю мій! — Будь чесний!
Ти ж не минешся, хоч і час мине...
Ти переміг! Усі майбутні весни
Не оживлять мене!
Гряди ж! Рази! Я ниць тебе стрічаю.
Ти переміг! Ти переміг, одчаю!
* * *
Суди мене судом твоїм суворим.
Сучаснику! — Нащадки безсторонні
Простять мені і помилки, й вагання.
І пізній сум, і радість передчасну, —
Їм промовлятиме моя спокійна щирість.
II
* * *
В листопаді, місяці тихім,
Елоїза прияла мир, —
Абелярове мертве тіло
Наближалось під Параклет.
Довершився подвиг любові,
Що кохання перебула...
— О, возлюблений! Серцем чистим
Зустрічаю тебе!
І, як повну по вінця чашу,

Я підношу д'горі його —
Видить небо, і бачать люди
Невгасиму рану мою!
Бо — возлюблений! — легко в душах
Нести муку любові нам.
Але з тіла, що догорає,
Хто кохання зніме тягар!
...І тремтіла жовтава свічка
У блідій восковій руці,
Як востаннє стрінувши мужа,
Елоїза втратила мир...
* * *
Фрідріху, чим не Орфей ти?
Клякнуть навколо ж усі,
Скоро візьмешся до флейти,
Смерком у Сан-Сусі...
Ніжне яке піано!
Раз-два-три... раз-два-раз...
Вищим натурам лиш дано
Творчий пізнати екстаз!
Слухай, Вольтере! Слухай!
Друг бо твій з тих музик,
Хто неслухняним вуха
Боляче скубти звик!
Чуєш, яке взяв forte?
Люди! Людці... Людва!
...К чорту, Вольтере — чорте!
...Ать! Два!
* * *
Ходить... все ходить... Забувшись. Забутий.
Рипить під ногами настил жорстви...
Принце, вам нудно! Вагаєтесь ви, —
Буть чи не бути?
Господи — Боже! Который вік!?
Принце, повірте мені, — забагато!

...Кажуть, ви стали фашистом... (sic!)
(Бажан, сторінка така-то).
Принце, візьміть себе в руки! Ну!
Швидше продовжте монолог забутий!
...Господи — Боже! Ніяк не збагну, —
Буть чи не бути?
* * *
Подолано упертість Ізабелли,
Довершено змагання многих літ,
І от Колумб виводить каравели
Здійснити мрію і створити міт.
Діб сімдесят пливуть вони. Пустелі
Незнаних вид то ясні, то мрякі...
Невже ж брехня і мапа Тосканеллі
І здогади бувалих моряків?
Невже шляхів до Індії немає?
Невже ганьба їх подвигу й труду?
І море це ніде не підіймає
З безодень темних землю молоду?
Та проліта в смерковому міражі
Землі близької вісник, голуб сиз! –
І вже дзвенить в подертім такелажі
Легенький, пряний, відбережний бриз.
Земля! Земля! Прочувані країни!
Вони знайшлись! По слову! Румб у румб!
Що то вагання, голод, глум і кпини, —
Довершено! Колумб!
Колумб!
Колумб!
І він виходить і салют приймає
На честь відваги, мудрості й снаги...
...І Індію відкривши, обіймає
Америки якоїсь береги...
* * *
На широкім ведеться світі:

Пожадане щастя — ген-ген!
...Так прийшов на щасливі Таїті
Нещасливий Гоген.
Ось він — світ, що душа жадала. —
Споконвічний простоти край!
...Вістрям пензля, мов лезом кинджала,
Серце власне тамуй і край!
Ось вона — глибина остання,
Всіх чуттів первина!
...Повертає він з полювання...
Зустрічає його вона...
Достигають плоди і строки...
Невблаганна старість іде...
Світе тихий! Світе широкий!
Ложе людей!
Прозрівай! Прозирай, Гогене!
Ти — на грані. Ти — сам. Твори!
О, прозріння благословенне,
На межі нової пори!
Просявай же обрії дальні!
...а коли догориш —
Він повісить тебе в їдальні,
Неминучий Париж...
І, очиці мружачи ситі,
Позіхатиме, — voila!
...Золоті, далекі Таїті...
Заповітна земля!..
* * *
Щасливого дня, проминувши атоли,
Я став на найдальшім з усіх островів,
І древній дикун, шоколадний і голий,
Мене на узліссі священнім зустрів...
І довго ми йшли з ним, все вище, все вгору;
Аж доки той острів під ноги нам ліг —
Прекрасний уламок того світотвору,

Що знаний з казок і незнаних ще книг.
На вітах веселі гойдалися мавпи,
Чіпкими хвостами керуючи літ
(Я хисту такого ніколи не мав би,
Хоч би й народився перед безліччю літ!)
Приходили звірі, ласкаві і милі
(Які? — всі учені сказать не змогли б!),
І тихі на берег виносили хвилі
Барвистих, мов квіти, небачених риб;
Хилились під ноги нетоптані трави...
І тут, пам'ятаю... так, наче крізь сон:
На древі пізнання трикутник яскравий
Плакат "Не топтати газон!".
І згодом, вже стоячи знову на бригу,
Що навіть для віршів давно застарів,
Я сумно дивився в ту згорнуту книгу,
Де зник цей найкращий з усіх островів!

* * *

Гладкого Панчо (прошу вас, не Панча!)
Кощава тінь, видима і вночі,
Він помилявся тяжко, дон з Ламанча,
Уявне за реальність беручи;
Але ж довів, на жаль, на власній шкурі,
Із безлічі можливих істин ту,
Що помилки — бодай в літературі —
Прекрасніші за всяку правоту!

III

* * *

Ах, флейти голос над рікою —
Цей синій день, і даль, і ти!
З тобою, світлою такою,
Як голос флейти над рікою,
Так легко навмання пливти.
Пускай же човна за водою
В роздолля синявого дня!

Це ж захват — бути молодою;
Це ж спокій — плисти за водою;
Це ж безум — жити навмання!
* * *
Суха й тендітна лінія плеча,
І ліктів — по-дитячи гостра;
А вже не раз я нишком помічав, —
Очей цікавість і непевний острах
Враз вибухають викликом, і сміх
Вуста торкає...
— Дівчино, ти — жінка!
* * *
Не чуючи, перебирала ти
Пожовклі клавіші, задумана й тривожна;
Здавалося, гукни тобі: — Лети! —
І повернути вже не можна!
Та з того, як здригалася рука,
Як інколи стеналась вся ти,
Я зрозумів, що, скільки не гукай —
Ти розучилася літати!
* * *
Як він спустів, садок, де я колись
Наважився вперше вимовити: — Люба!
Альтанка зникла. Дерном узялись
Стежки колишні. Пень старого дуба
Стирчить самотньо...
Ні, не пізнаю
Картин знайомих, — це буття зелене!
...Немов хтось інший молодість мою
Переживав за мене...
* * *
Місток замшілий і хисткий,
І верби в березі, і мальви,
Яку мені відкрили даль ви
Давно забуту: пелюстки

Вуст ще дитячих, душу чисту,
І першу зустріч, і любов —
Усе, що пережити знов
Нам не до хисту!
* * *
Обутріло. В неяснім сірім світлі
Твоє обличчя дивне і чуже...
Цей профіль ніжний, щоки ці поблідлі-
Твої невже?
Гаряча пристрасть, втома й сон глибокий,-
Вони мов стерли з рис твоїх всі ті,
Що я пізнав крізь зустрічі і роки
У повсякденній суєті!
І ось тепер я наче вперше бачу
Усю тебе, незнану і чужу...
...Так чий же сон і усмішку дитячу
Я біля цього ліжка стережу?
* * *
Мовчи! Я знаю. За всіма словами –
Холодний смерк, спустошені сади...
Це наша пристрасть стала поміж нами,
Нас розлучаючи назавсігди!
Шалій, шалій, від розпачу сп'янілий!
Що розпач той? Річ марна і пуста!
...Як пізно ми серця свої спинили!
...Як роз'єднали рано ми вуста!
О, друже мій! Останні трачу сили,
В країні тій уявній живучи,
Де образ твій, утрачений і милий,
Де голос твій... Мовчи!
Мовчи! Мовчи!
* * *
Порожній берег моря... Вал шумкий,
Спадаючи, гуркоче рінню стиха...
Слідом за ним спадають і думки...

Це — втіха.
...Ой море, море! Шуме голубий!
Як мало треба, як багато можна...
Мов океан, шумить хвилина кожна;
Усе життя, мов бризку, загуби!
Дивись, у нім уся веселка грала,-
А де воно, піщинка золота,
Блискуча дрібка мертвого корала?
...Пустинний берег моря... Самота.
* * *
Знов за вікном осіння тиха мжичка...
Знов у палаті сірий смерк розквіт...
Нудьгуй, нудьгуй... Розвага невеличка —
Задавнений плеврит!
Замкнувся світ в малім і тіснім колі, —
Хоч як дивись, лишилося нас три:
Я сам та біль (над всі духовні болі!),
Та заспокійливий халат сестри...
Ну, що ж! Гаразд! Лежи, ковтай мікстуру
Та грій термометра швидку і бистру ртуть...
Та тіш себе (з нудьги, з жаху чи здуру),
Що все відміниться, хай тільки бік натруть!
* * *
Ваш такий наївний погляд
І широкий сукні викот
Так настроїли поета
На високий лад ліричний,
Що я міг би дуже довго
(І півголосом, звичайно)
Говорити про велику
Душ спорідненість прекрасну,
Про Любов і про Страждання
(Все з великих літер, прошу),
Тут, до речі, натякнувши
На цинізм часів останніх!

Ах, я міг би дуже щиро
Говорити про ці речі,
Коли б нудно не було нам
Вже затверджене твердити!
Тим-то, з виглядом чекання,
Тільки мовчки я дивився
У наївні Ваші очі,
На широкий сукні викот...
* * *
Одноманітно і звичайно
Кінчалось літо. Рад не рад —
Що це міняє? Зустрічай-но
Переходовий листопад!
І горблячи відвиклу спину
В обіймах теплого пальта,
Нудливий запах нафталіну
Як матіоли дух, ковтай;
І нишком починай про весну
Якусь віршову канітіль,
Може таку ж неінтересну,
Не варту часу і зусиль,
Як і закінчене допіру
Порожнє літо... Рад, не рад, —
На лад весінній строїть ліру
Передзимовий листопад...
* * *
Вона зійшла до моря. Хто вона,
Навіть самій їй байдуже віднині.
...Хіба ж не всі ми — єдності луна
В скороминущій і пустій відміні?
Лінивий рух — і ось під ноги ліг
Прозорий вінчик — кинута намітка,
І на струнким стеблі високих ніг
Цвіте жарка, важка і повна квітка —
Спокійний торс, незаймано-нагий!

Спадає вал... Німують береги...
І знову плеск... І затихає знову...
То пальцями рожевої ноги
Вона вгамовує безодню бірюзову.
І відкрива обійми їй свої
Ця велич вод, усім вітрам відкрита,-
Здається, повертає Афродіта
У білий шум, що породив її.
* * *
— Вашу карту бито! — Звичним рухом
Банкомет згрібає папірці... —
Вам — кінець. — Та хай не ріже вухо
Голос цей, І живчик на руці
Не тремтить помітніше від того!
Це ж — ігра! І не болить нікого,
Що один хтось виграв чи програв;
Важно, щоб, кінчаючи, звільняв
Місце для наступника свойого!
* * *
Хмари ці, такі безформні,
Вечір цей, безбарвно світлий
Все неначе мляві тіні
В безгомінній порожнечі...
Тихне голос... В'януть рухи...
Сядь і сни, згорнувши руки...
Ах, які безформні хмари!
Ах, який безбарвний вечір!